

Бібліографічний опис статті:

Ivasiutyn I. M., Rudenko A. V. Napriamy rozvytku informatsiyno-komunikatsiynoi vzaemodii miscevykh organiv vlady ta terytoryalnoi hromady. Aktualni problemy innovatsiynoi ekonomiki ta prava. 2025. № 4. С. 13-17.

Ivasiutyn I., Rudenko A. Directions for the development of information and communication interaction between local government bodies and territorial communities. Actual problems of innovative economy and law. 2025. No. 4, pp. 13-17.

УДК 343.243; JEL classification: K14, K42

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-4-4>

ЛАВРОНЕНКО Андрій Віталійович, аспірант, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, <https://orcid.org/0000-0002-0181-5848>

ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ УРАХУВАННЯ ОБСТАВИН, ЩО ПОМ'ЯКШУЮТЬ ПОКАРАННЯ ПРИ ЙОГО ПРИЗНАЧЕННІ ЗА ВЧИНЕННЯ ДІЯННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 402 КК УКРАЇНИ

Лавроненко А. В. Щодо особливостей урахування обставин, що пом'якшують покарання при його призначенні за вчинення діяння, передбаченого ст. 402 КК України.

У представленій статті констатується необхідність урахування загальних засад призначення покарання в процесі правозастосування. Наголошується на тому, що обставини, які пом'якшують покарання, є невід'ємною частиною загальних засад призначення покарання, і їх урахування виступає важливим елементом механізму реалізації принципу індивідуалізації покарання. Визначається, що за останнє десятиліття відбулося стрімке зростання кількості військових кримінальних правопорушень, за вчинення яких суди призначали кримінальне покарання. Виділено умовні етапи, впродовж яких відбувалося зростання кількості вчинених кримінальних правопорушень, передбачених ст. 402 Кримінального кодексу України «Непоко́ра». Наводяться статистичні показники кількості таких правопорушень протягом 2013–2022 років. Визначається, що для дослідження практики призначення покарання і врахування у процесі такої діяльності обставин, що пом'якшують покарання, необхідний аналіз судових вироків, які набрали законної сили у репрезентативній кількості. Таким чином, базою для аналізу особливостей урахування обставин, що пом'якшують покарання при його призначенні за вчинення діяння, передбаченого ст. 402 Кримінального кодексу України, стали 100 вироків суду, що були постановлені протягом 2014–2025 років. Констатовано, що у більшості випадків при призначенні покарання за вчинення діяння, передбаченого ст. 402 КК України, пом'якшуючі обставини на враховувалися. Найбільш часто врахованою обставиною виступало щире каяття. Окрім цього, було встановлено, що інші обставини майже не враховувалися. Водночас було вивчено особливості їх урахування при призначенні покарання.

Ключові слова: призначення покарання, покарання, обставини, що пом'якшують покарання, невиконання наказу.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сьогодні Українська держава знаходиться на етапі відбиття зовнішньої збройної агресії, що породжує нові виклики і складності для правозастосування. Саме збройний напад на нашу державу обумовив зростання кількості певних кримінальних правопорушень, в тому числі військових. На жаль, слід констатувати, що статистика правопорушень, які вчиняють військовослужбовці, є невтішною. Зростання показників щодо вчинення непокори умовно можна розділити на два етапи. Перший ознаменувався нападом російської федерації на Україну у 2014 році і тривав до 2022 року. Впродовж цього періоду, як зазначив Карпенко М.І., «відбулося суттєве збільшення (по відношенню до 2013 р.) кількості засуджених за військові злочини військовослужбовців: в 2014 р. – у 2,4 рази, в 2015 р. – у 13,82 разів, в 2016 р. – у 14,2 разів, в 2017 р. – у 15,08 разів, в 2018 р. – у 14,48 разів, в 2019 р. – у 13,9 разів, в 2020 р. – у 9,68 разів» [1]. Другий етап, за якого відбулося ще більш стрімке зростання кількості таких правопорушень, почався з моменту повномасштабного вторгнення країни-агресора на територію України. Так, за даними, наведеними Лихачовим Р., представником громадської приймальні Української Гельсінської спілки із прав людини, починаючи із 24 лютого 2022 року, і, виходячи із дати наведених матеріалів, до 6 вересня 2022 року, у Дніпропетровській області було постановлено 20 вироків, у Одеській області – 10 вироків, у Запорізькій області – 8 вироків, у Донецькій – 6 вироків, у Миколаївській області – 3 вироків, у Львівській області – 1 вирок [2]. Згідно з даними юридичного інтернет-ресурсу Протокол.ua, кількість таких правопорушень у 2022 році сягнула 155, у 2023 – 689 [3].

Значна кількість таких правопорушень обумовлює необхідність дослідження практики їх призначення. У цьому випадку також варто вказати на відсутність глибоких та ґрунтовних досліджень як практики призначення покарання за «Непоко́ра», так і особливостей урахування застосування окремих його засад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Триваллий час ст. 402 КК України не привертала значної уваги сучасних науковців. Ситуація змінилася після стрімкого зростання кількості випадків притягнення до відповідальності за вчинення такого діяння. Серед сучасних вчених, які досліджували як склад кримінального правопорушення, так і особливості призначення покарання за його вчинення, можна виділити Карпенка М. І. [1], Навроцького Д. М. [4], Харитонову С. О. [5]. Однак слід ще раз зазначити, що практика призначення

покарання та застосування обставин, що пом'якшують покарання, майже не досліджувалася.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз практики врахування обставин, що пом'якшують покарання при його призначенні за вчинення діяння, передбаченого ст. 402 КК України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, обставини що пом'якшують покарання, застосовуються у межах загальних засад призначення покарання. Перелік пом'якшуючих обставин викладений законодавцем у ст. 66 КК України. Визначається, що перелік цих обставин не є вичерпним, і суд може визнати будь-яку іншу обставину на власний розсуд. Можна впевнено стверджувати, що зазначені у ст. 66 Кримінального кодексу України обставини відіграють важливу і навіть ключову роль у процесі індивідуалізації покарання, але водночас їх урахування має певні складності. Так, Бережнюк В. наголосив на тому, що «широке коло приписів Кримінального кодексу України свідчить про надання законодавцем пом'якшуючим обставинам значущої ролі в механізмі призначення покарання, однак природа, особливості дії та інші аспекти їх статусу досі залишаються складними для розуміння. Інакше не можна пояснити той факт, що суди часто недооцінюють наявність цих факторів, або навпаки, розширюючи, тлумачать обставини, закріплені у ст. 66 Кримінального кодексу України, без жодної мотивації такого вибору у вирокі» [6, с. 388]. Цікаво, що вказана теза відноситься до значної кількості випадків призначення покарання без акцентування на цій категорії правопорушень, за яке б воно призначалося. На жаль, аналіз практики призначення покарання за вчинення діяння, передбаченого ст. 402 КК України «Непоко́ра», значною мірою підтверджує тезу Бережнюка В. Для того, щоб таке твердження мало під собою базу і не виглядало голосливим – необхідне дослідження конкретних вироків суду, що набрали законної сили в репрезентативній кількості. Тому, базою для визначення обсягу і наслідків застосування пом'якшуючих покарання обставин при його призначенні за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 402 КК України «Непоко́ра», стали 100 вироків суду, які набрали законної сили протягом 2014–2025 років і розміщені в Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Аналіз цих вироків засвідчив, що далеко не всі пом'якшуючі обставини, що передбачені ст. 66 КК України, бралися до уваги при призначенні покарання за вчинення діяння, передбаченого ст. 402 КК України.

Приблизно у 80% випадків суди не змогли виявити ані обтяжуючих, ані пом'якшуючих покарання обставин і, відповідно, вони не змогли врахувати їх у процесі індивідуалізації покарання. Видається, що така ситуація однозначно позитивно не впливає на реалізацію принципу індивідуалізації покарання.

Аналіз вироків показав іноді достатньо неоднозначне відношення до аргументації загальних засад призначення покарання. Так, в окремих вироків взагалі відсутні будь-які вказівки на особливості врахування загальних засад при призначенні покарання, в тому числі відсутні і вказівки на врахування обставин, що пом'якшують покарання [7]. В інших випадках у вироків прямо вказується про відсутність обставин, які пом'якшують, так і обтяжують покарання.

Серед пом'якшуючих покарання обставин, що все ж таки враховувалися судом, слід виділити щире каяття. Як можна побачити з п.1 ч.1 ст. 66 КК України, така норма містить перелік пом'якшуючих обставин, які можуть спостерігатися як у сукупності, так і окремо одна від одної. Це підтверджується і проаналізованими вироків. Так, у вироків Макарівського районного суду Київської області зазначалося, що: «Обставинами, що пом'якшують покарання ОСОБА_5, відповідно до ст. 66 КК України, є щире каяття» [8]. При цьому, незважаючи на те, що у вироків йшлося про «обставини», врахована і зазначена була лише одна.

Спостерігалися і випадки, коли суд урахував одночасно як щире каяття, так і активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення. Прикладом цього може слугувати вирок, постановлений Новомосковським міськрайонним судом Дніпропетровської області, у якому зазначалося, що «обставинами, які пом'якшують покарання обвинуваченого ОСОБА_5, відповідно до вимог, передбачених ч. 1 ст. 66 КК України, є щире каяття та активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення» [9].

Однозначну цікавість викликає і рішення суду, у якому обґрунтовувалася неможливість урахування щирого каяття у якості пом'якшуючої обставини. У вироків суд обґрунтував лише неможливість урахування цієї обставини, про обґрунтування неможливості врахування інших обставин у вироків не йшлося. Так, у вироків зазначалося, що «зазначена у обвинувальному акті обставина, яка пом'якшує покарання обвинуваченого ОСОБА_4, а саме: щире каяття не приймається судом, враховуючи наступне. Розкаяння передбачає, окрім визнання особою факту вчинення злочину, ще й дійсне, відверте, а не уявне визнання своєї провини у вчиненому певному злочині, щирий жаль з приводу цього та осуд своєї поведінки, що насамперед повинно виражатися в намаганні особи відшкодувати завдані злочином збитки, бажанні виправити наслідки вчиненого. Факт щирого каяття особи у вчиненні злочину повинен знайти своє відображення в матеріалах кримінального провадження. Водночас обвинувачений не визнає себе винним та у матеріалах справи відсутні дані на підтвердження того, що ОСОБА_4 бажає виправити наслідки вчиненого або засуджує свою поведінку» [10]. Позиція суду в цьому випадку видається достатньо аргументованою, хоча логічно б було тут окреслити неможливість урахування й інших обставин, що пом'якшують покарання.

На відміну від наведеного рішення, суди при урахуванні у якості пом'якшуючої обставини щирого каяття у деяких випадках окремо обґрунтовують його урахування. Так, у вироків суду визначалося, що «обставиною, яка пом'якшує покарання ОСОБА_5, суд визнає його щире каяття, яке ґрунтується на належній критичній оцінці ним своєї протиправної поведінки, визнанні вини та готовності підлягати кримінальній відповідальності. Крім того, суд бере до уваги дані про особу обвинуваченого, який свою вину визнав повністю, розкаюся у вчиненому, у лікарів на обліку не перебуває, за місцем служби характеризується позитивно, згідно витягу з наказу

командира військової частини НОМЕР_1 (по стройовій частині) від 24.02.2022 року № 40 ОСОБА_5 був призваний на військову службу за мобілізацією та зарахований до списків особового складу, поставлений на всі види забезпечення, безпосередньо брав участь у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, звільнився з військової служби (т. 2 а.с. 100) у зв'язку з виявленням у батька його дружини ОСОБА_20 ОСОБА_21 першої групи інвалідності, яка потребує постійного нагляду (т. 2 а.с. 105-107), за попереднім місцем роботи зарекомендував себе з позитивної сторони» [11]. Таким чином відбулося достатньо вдале поєднання як пом'якшуючої покарання обставини, так і врахування особи винного, що у своєму комплексі, безумовно, позитивно сприяло індивідуалізації покарання при його призначенні.

Окрім щирого каяття, спостерігалось і окреме врахування такої обставини як активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення. У цьому контексті врахування такої обставини супроводжувалося, на жаль, недостатньо глибокою аргументацією визнання її у якості пом'якшуючої. Так, суд у вироків зазначив, що «враховуючи вище викладене, за наслідками розгляду угоди в підготовчому судовому засіданні, а також з урахуванням даних про особу ОСОБА_3, яка вперше притягається до кримінальної відповідальності, має вищу військову освіту, беззастережно визнає свою вину, а також наявність обставин, що пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, а саме: щире каяття, яке полягає в тому, що вона визнає свою провину, висловлює жаль з приводу вчиненого та бажає виправити ситуацію, що склалася, маючи на меті продовжити службу у Збройних Силах України та належним чином виконувати обов'язки, спрямовані на рішучу протидію та стримування (нейтралізацію) збройної агресії російської федерації, активне сприяння розкриттю злочину, яка є окремою обставиною, що пом'якшує покарання згідно з п. 1 ч. 1 ст. 66 КК» [12].

Окрім щирого каяття було виявлено обставини, які не містяться у переліку, передбаченому ст. 66 Кримінального кодексу України, принаймні виходячи із змісту правозастосовчого акту, вказані обставини слід скоріше за все вважати такими, що пом'якшують покарання. Ідеться про психоемоційний стан та відсутність тяжких наслідків. Так, було зазначено, що «Суд першої інстанції при призначенні покарання виконав вимоги закону, передбачені ст. 50, 65 КК України, врахував ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення відповідно до ст. 12 КК України, особу обвинуваченого, який раніше не був судимий, позитивно характеризується, стан здоров'я обвинуваченого, наявність обставин, які пом'якшують покарання: психо-емоційний стан обвинуваченого під час вчинення злочину та відсутність тяжких наслідків, відсутність обставин, які обтяжують покарання» [13]. Виходячи із зазначеного, складно зробити висновок, чи враховується наведене як одна обставина, що пом'якшує покарання, чи як дві окремі. Такий підхід до їх визначення, як видається, однозначно не впливає позитивним чином на коректність правозастосування.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, аналіз практики призначення покарання за вчинення діяння, передбаченого ст. 402 КК України, дозволив зробити декілька висновків: виявлено невелику кількість випадків, у яких би спостерігалось урахування пом'якшуючих обставин (менше 10%); визначено, що в якості пом'якшуючої обставини здебільшого враховувалося щире каяття або активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення, або вони у сукупності; майже повну відсутність випадків урахування судом у якості пом'якшуючих обставин, що не містяться у ст. 66 КК України.

Література.

1. Карпенко М. І. Актуальні питання кримінальної відповідальності за військові кримінальні правопорушення та їх запобігання потребують невідкладного позитивного рішення. *Military offences and war crimes: background, theory and practice* : collective monograph. Ed. by VM Stratonov. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. 876 p. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-302-6-14>
2. Як суди карають військових за непокору (статистика ЄДРСР). Городоцький районний суд Хмельницької області. URL: <https://gd.km.court.gov.ua/sud2204/pres-centr/news/1315545/>.
3. Випадки засудження українських військових за злочини збільшуються (дані за 2023 рік). URL: [https://protocol.ua/ua/vipadki_zasudzhennya_ukrainskih_viykovykh_za_zlochyni_zbilshuyutsya_\(dani_za_2023rik\)/](https://protocol.ua/ua/vipadki_zasudzhennya_ukrainskih_viykovykh_za_zlochyni_zbilshuyutsya_(dani_za_2023rik)/).
4. Навроцький Д. М. Кримінальна відповідальність за непокору та невиконання наказу: історико-правовий аспект. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.91>.
5. Харитонов С. О. Кримінальна відповідальність за військові злочини за кримінальним правом України : монографія. Харків : Право, 2018. 328 с. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18989>.
6. Бережнюк В. Деякі аспекти характеристики обставин, що пом'якшують покарання при його індивідуалізації. *Університетські наукові записки*. 2019. Том 18, № 3 (71). С. 387-394. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2019_3_34
7. Вирок суду у справі №552/1745/20 від 27.09.2021. Київський районний суд м. Полтави. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99905668>.
8. Вирок суду у справі № 370/2350/24 від 18 лютого 2025 р. Макарієвський районний суд Київської області. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125255339>.
9. Вирок суду у справі №183/6999/24 від 16 січня 2025 року. Новомосковський міськрайонний суд Дніпропетровської області. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124445840>.
10. Вирок суду у справі № 725/4013/24 від 27.05.2025 р. Чернівецький районний суд міста Чернівців. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127749901>.
11. Вирок суду у справі № 183/2005/20 від 28 жовтня 2024 року. Новомосковський міськрайонний суд Дніпропетровської області. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122596422>.
12. Вирок суду у справі № 489/2186/22 від 28 вересня 2022 року. Ленінський районний суд м. Миколаєва. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106473000>.
13. Вирок суду у справі № 529/1250/22 від 23 травня 2024 року. Полтавський апеляційний суд. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119255771>.

References.

1. Karpenko, M. I. (2023). Aktualni pytannia kryminalnoi vidpovidalnosti za viiskovi kryminalni pravoporushennia ta yikh zapobihannia potrebuui nevidkladnoho pozytyvnoho rishennia [Current issues of criminal liability for military criminal offenses and their prevention require urgent positive solutions]. In V. M. Stratonov (Ed.), *Military offences and war crimes: background, theory and practice* (pp. 876). Riga, Latvia: Baltija Publishing. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-302-6-14>
2. Yak sudy karaiut viiskovykh za nepokoru (statystyka YeDRSR) [How courts punish servicemen for disobedience (EDRSR statistics)]. (n.d.). *Horodotskyi raionnyi sud Khmelnytskoi oblasti*. Available at: <https://gd.km.court.gov.ua/sud2204/pres-centr/news/1315545/>.
3. Vypadky zasudzhennia ukrainskykh viiskovykh za zlochyny zbilshuyutsia (dani za 2023 rik) [Cases of conviction of Ukrainian servicemen for crimes are increasing (data for 2023)]. (2023). Available at: [https://protocol.ua/ua/vipadki_zasudzhennya_ukrainskih_viykovykh_za_zlochyni_zbilshuyutsya_\(dani_za_2023rik\)/](https://protocol.ua/ua/vipadki_zasudzhennya_ukrainskih_viykovykh_za_zlochyni_zbilshuyutsya_(dani_za_2023rik)/).
4. Navrotskyi, D. M. (2024). Kryminalna vidpovidalnist za nepokoru ta nevykonnannia nakazu: istoryko-pravovyi aspekt [Criminal liability for disobedience and failure to comply with an order: historical and legal aspect]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.91>.
5. Kharytonov, S. O. (2018). *Kryminalna vidpovidalnist za viiskovi zlochyny za kryminalnym pravom Ukrainy* [Criminal liability for military crimes under the criminal law of Ukraine]. Kharkiv: Pravo. Available at: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18989>.
6. Berezhniuk, V. (2019). Deiakі aspekty kharakterystyky obstavyn, shcho pomiakshuiut pokarannia pry yoho indyvidualizatsii [Some aspects of the characterization of mitigating circumstances in sentencing individualization]. *Universytetski naukovі zapysky*, vol. 18, no. 3 (71), pp. 387-394. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2019_3_34.
7. Vyrok sudu u spravi №552/1745/20 vid 27.09.2021 [Court verdict in case No. 552/1745/20 of September 27, 2021]. *Kyivskyi raionnyi sud m. Poltav*. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99905668>.
8. Vyrok sudu u spravi №370/2350/24 vid 18 liutoho 2025 r. [Court verdict in case No. 370/2350/24 of February 18, 2025]. *Makarivskyi raionnyi sud Kyivskoi oblasti*. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125255339>.
9. Vyrok sudu u spravi №183/6999/24 vid 16 sichnia 2025 roku [Court verdict in case No. 183/6999/24 of January 16, 2025]. *Novomoskovskiyi miskraionnyi sud Dnipropetrovskoi oblasti*. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124445840>.
10. Vyrok sudu u spravi №725/4013/24 vid 27.05.2025 r. [Court verdict in case No. 725/4013/24 of May 27, 2025]. *Chernivetskyi raionnyi sud mista Chernivtsiv*. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127749901>.
11. Vyrok sudu u spravi №183/2005/20 vid 28 zhovtnia 2024 roku [Court verdict in case No. 183/2005/20 of October 28, 2024]. *Novomoskovskiyi miskraionnyi sud Dnipropetrovskoi oblasti*. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122596422>.
12. Vyrok sudu u spravi №489/2186/22 vid 28 veresnia 2022 roku [Court verdict in case No. 489/2186/22 of September 28, 2022]. *Leninskyi raionnyi sud m. Mykolaieva*. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106473000>.
13. Vyrok sudu u spravi №529/1250/22 vid 23 travnia 2024 roku [Court verdict in case No. 529/1250/22 of May 23, 2024]. *Poltavskiyi apeliatsiynyi sud*. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119255771>.

Abstract.

Lavronenko A. Regarding the peculiarities of considering mitigating circumstances during sentencing for an act provided for in Article 402 of the Criminal Code of Ukraine.

This article emphasizes the importance of considering general sentencing principles in the law enforcement process. It underlines that mitigating circumstances are an integral part of the general principles of sentencing, and their consideration is a crucial element in the mechanism for implementing the principle of individualized punishment. It is determined that over the last decade, there has been a rapid increase in the number of military criminal offenses for which courts have imposed criminal penalties. Conditional stages are identified during which there was an increase in the number of criminal offenses committed under Article 402 of the Criminal Code of Ukraine, "Disobedience." Statistical indicators of the number of such crimes from 2013 to 2022 are provided. It is determined that to study the practice of sentencing and considering mitigating circumstances in the process of such activity, it is necessary to analyse a representative number of court judgments that have entered into legal force. Thus, the basis for analyzing the peculiarities of considering mitigating circumstances when punishing for committing an act provided for in Article 402 of the Criminal Code of Ukraine was 100 court judgments handed down between 2014 and 2025. It was found that in most cases, mitigating circumstances were not considered when punishing for committing an act provided for in Article 402 of the Criminal Code of Ukraine. The most frequently considered circumstance was sincere repentance. Additionally, it was established that other circumstances were rarely taken into consideration. At the same time, the peculiarities of their consideration when imposing punishment were studied.

Keywords: sentencing, punishment, mitigating circumstances, failure to comply with an order.

Стаття надійшла до редакції 28.08.2025 р.

Бібліографічний опис статті:

Лавроненко А. В. Шодо особливостей урахування обставин, що пом'якшують покарання при його призначенні за вчинення діяння, передбаченого ст. 402 КК України. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2025. № 4. С. 17-19.

Lavronenko A. Regarding the peculiarities of considering mitigating circumstances during sentencing for an act provided for in Article 402 of the Criminal Code of Ukraine. *Actual problems of innovative economy and law*. 2025. No. 4, pp. 17-19.